

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Основи автоматичного управління

Шифр та назва спеціальності

133 – Галузеве машинобудування

Інститут

ННІ механічної інженерії і транспорту

Освітня програма

Транспортно-технологічні машини і обладнання

Кафедра

Підйомно-транспортних машин і обладнання (149)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

професійна, вибіркова

Семестр

7

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

КОСТЯНИК Ірина Віталіївна

Iryna.Kostianyk@khpi.edu.ua

К.Т.Н., доцент, доцент кафедри підйомно-транспортних машин і обладнання НТУ «ХПІ». Досвід роботи – 30 років. Автор понад 60 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Основи інформатики», «Основи об'єктно-орієнтованого програмування», «Чисельні методи моделювання технічних об'єктів та процесів галузевого машинобудування», «Програмне моделювання в підйомно-транспортних машинах та логістиці», «Основи автоматичного управління».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на ознайомлення студентів з основами теорії автоматичного керування, базовими принципами побудови та методами аналізу лінійних стаціонарних систем автоматичного керування (САК).

Мета та цілі дисципліни

Надання студентам базових знань з основ теорії автоматичного керування, що складається з наступних основних частин: принципи побудови, методи аналізу і стійкість лінійних стаціонарних систем керування; дослідження характеристик агрегатів і стійкості САК транспортних засобів.

Формат занять

Лекції, лабораторні заняття, індивідуальне завдання, консультації. Підсумковий контроль – залік в 7 семестрі.

Компетентності

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК6. Здатність проведення досліджень на певному рівні.

ЗК10. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК1. Здатність застосовувати типові аналітичні методи та комп'ютерні програмні засоби для розв'язування інженерних завдань галузевого машинобудування, ефективні кількісні методи математики, фізики, інженерних наук, а також відповідне комп'ютерне програмне забезпечення для розв'язування інженерних задач галузевого машинобудування.

ФК5. Здатність застосовувати комп'ютеризовані системи проектування та спеціалізоване прикладне програмне забезпечення для вирішення інженерних завдань в галузі машинобудування.

ФК12. Здатність обирати раціональні підходи і технічні засоби до автоматизації технічних об'єктів та систем, машин та механізмів, створювати конкурентоспроможні технічні об'єкти, застосовувати критерії для оцінки їх функціональної, експлуатаційної, енергетичної та загальної ефективності

Результати навчання

Студент повинен знати принципи побудови, методи дослідження систем автоматичного керування; вміти розробляти функціональні та структурні схеми САК, проводити дослідження стійкості існуючих систем керування транспортних засобів; використовувати методики реалізації досліджень в універсальній системі програмування MATLAB.

РН3. Знати і розуміти системи автоматичного керування об'єктами та процесами галузевого машинобудування, мати навички їх практичного використання.

РН4. Здійснювати інженерні розрахунки для вирішення складних задач і практичних проблем у галузевому машинобудуванні.

РН7. Готувати виробництво та експлуатувати вироби, застосовуючи автоматичні системи підтримування життєвого циклу.

РН12. Застосовувати засоби технічного контролю для оцінювання параметрів об'єктів і процесів у галузевому машинобудуванні.

РН14. Розробляти деталі та вузли машин із застосуванням систем автоматизованого проектування.

РН 16 Розробляти раціональні конструктивні рішення механічних систем, машин, механізмів та їх елементів і агрегатів, відповідно до заданих характеристик транспортно-технологічних машин та обладнання при вирішенні практичних задач

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 32 год., лабораторні заняття – 16 год, самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Знання, навички та попередні дисципліни, необхідні для успішного проходження курсу.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час лекційних занять проводиться начитування матеріалу з теми заняття із застосуванням матеріалів спеціально розробленого дистанційного курсу у системі Moodle НТУ «ХПІ». Крім того, для встановлення зворотного зв'язку зі студентами та визначення ступеня освіченості студентів з теми заняття вони залучаються до бесіди. Лабораторні роботи студенти виконують на персональних комп'ютерах із використаннями дистанційного курсу, де для кожного завдання відповідної теми надані: постановка задачі, алгоритм виконання та приклади виконання аналогічних завдань.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Основні поняття та визначення теорії автоматичного керування (ТАК).

- 1) Поняття про систему автоматичного керування (САК).
- 2) Види дій.
- 3) Класифікація САК.

- 4). Алгоритми функціонування.
- 5) Алгоритми керування та принципи побудови САК.
- 6) Розімкнені, замкнені та комбіновані системи.

Тема 2. Передавальні функції лінійних динамічних ланок.

- 1) Поняття динамічної ланки САК.
- 2) Поняття передавальної функції.
- 3) Передавальні функції при послідовному та паралельному з'єднанні ланок.
- 4) Передавальні функції розімкненої та замкненої систем.
- 5) Типові динамічні ланки.

Тема 3. Характеристики часу САК.

- 1) Перехідна функція САК.
- 2) Імпульсна перехідна функція САК.
- 3) Характеристики часу типових динамічних ланок.
- 4) Побудова і аналіз характеристик часу типових динамічних ланок в MATLAB.

Тема 4. Частотні характеристики САК.

- 1) Амплітудно-частотна характеристика САК.
- 2) Фазо-частотна характеристика САК.
- 3) Амплітудно-фазо-частотна характеристика САК.
- 4) Частотні характеристики типових динамічних ланок.
- 5) Побудова і аналіз частотних характеристик типових динамічних ланок в MATLAB.

Тема 5. Стійкість лінійних САК.

- 1) Поняття стійкості САК.
- 2) Умови стійкості.
- 3) Алгебраїчні критерії стійкості. Критерій Гурвіця, критерій Лєнара-Шипара.
- 4) Дослідження стійкості систем автоматичного керування за допомогою критерію Гурвіця та Лєнара-Шипара.

Тема 6. Частотні критерії стійкості.

- 1) Критерій Михайлова.
- 2) Дослідження стійкості систем автоматичного керування за допомогою критерію Михайлова.

Тема 7. Побудова областей стійкості в площині параметрів регулятора систем автоматичного керування.

- 1) Побудова областей стійкості в площині параметрів регулятора систем автоматичного керування.
- 2) Побудова областей стійкості САУ в площині параметрів регулятора в MATLAB.
- 3) Побудова області стійкості замкненої САК паливоподаванням транспортного дизеля.

Тема 8. Критерій стійкості Найквіста.

- 1) Критерій Найквіста.
- 2) Дослідження стійкості систем автоматичного керування за допомогою критерію Найквіста.
- 3) Використання пакета MATLAB для дослідження стійкості систем автоматичного керування за допомогою критерію Найквіста.

Тема 9. Дослідження стійкості системи автоматичного керування паливоподаванням транспортного дизеля.

- 1) Система автоматичного керування паливоподаванням транспортного дизеля.
- 2) Двигун внутрішнього згоряння як керований об'єкт.
- 3) Характеристичне рівняння замкненої системи паливоподавання транспортного дизеля з одним датчиком.
- 4) Побудова інтервалу стійкості параметра регулятора САК паливоподаванням транспортного дизеля.

Теми практичних занять

Не передбачено за планом.

Теми лабораторних робіт

Тема 1. Лінеаризація диференціальних рівнянь динамічних ланок.

Тема 2. Побудова і аналіз характеристик часу типових динамічних ланок в MATLAB.

Тема 3. Побудова та аналіз частотних характеристик типових динамічних ланок в MATLAB.

Тема 4. Дослідження стійкості САК паливоподаванням транспортного дизеля за допомогою критерію Михайлова в MATLAB.

Тема 5. Побудова областей стійкості САК в площині параметрів регулятора.

Тема 6. Дослідження стійкості САК паливоподаванням транспортного дизеля за допомогою критерію Найквіста в MATLAB.

Тема 7. Побудова інтервалу стійкості параметра регулятора САК паливоподаванням транспортного дизеля в MATLAB.

Самостійна робота

Самостійна робота: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка до лабораторних занять; самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях, виконання індивідуального завдання. Індивідуальне завдання – курс передбачає виконання індивідуального розрахункового завдання: аналіз системи автоматичного керування ТЗ згідно свого варіанту. Результати оформлюються у письмовий звіт.

Література та навчальні матеріали

1. Дистанційний курс у системі Moodle НТУ «ХПІ»

<https://dlc.kpi.kharkov.ua/course/view.php?id=2024>

2. Автоматичне регулювання в транспортних засобах високої прохідності [Електронний ресурс]: навчально-методичний посібник до виконання розрахунково-графічної роботи для студентів спеціальності «Галузеве машинобудування» спеціалізацій «Транспортні засоби високої прохідності» та «Мехатронні системи транспортних засобів» / Т. Є. Александрова, І. В. Костяник. – Харків: НТУ «ХПІ», 2018. – 72 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/38667>

3. Теорія цифрових автоматичних систем колісних та гусеничних транспортних засобів : навч. посіб. для студентів спец. «Галузеве машинобудування» / Є. Є. Александров, Т. Є. Александрова, І. В. Костяник, М. П. Холодов. – Харків : ХНАДУ, 2022. – 108 с. <https://dspace.khadi.kharkov.ua/dspace/handle/123456789/5952>

4. Методичні вказівки до лабораторних робіт з дисципліни «Основи автоматики транспортних засобів» [Електронний ресурс]: для студентів спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» денної та заочної форм навчання / уклад. І. В. Костяник, О. Є. Істомін. – Харків: НТУ «ХПІ», 2023. – 40 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/63501>

5. Методичні вказівки до лабораторних робіт з дисципліни "Основи автоматичного управління" [Електронний ресурс] : для студентів спец. 133 "Галузеве машинобудування", 131 "Прикладна механіка" / уклад.: І. В. Костяник, О. Є. Істомін, Д. Г. Сівих ; Нац. техн. ун-т "Харків, політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – 45 с. – URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/76149>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Вид работ	Кількість балів
Робота на лабораторних заняттях	30
Індивідуальне завдання	20
Розрахункове завдання	40
Підсумковий семестровий контроль	10
Всього	100

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено 30.08.2024

Завідувач кафедри
Валентин КОВАЛЕНКО

30.08.2025

Гарант ОП
Олександр ОСТРОВЕРХ